

Factsheet *Trichomonas gallinae* infectie bij wilde vogels 2009

Officiële naam ziekte

Trichomonas gallinae

Herkenning

Aandoening van met name bovenste deel spijsverteringskanaal (keel-slokdarm). Geel-witte kaasachtig abces. Hierdoor kan de vogel minder goed eten wat leidt tot gewichtsverlies, sloomheid en slecht (onderhouden) verenkleed. In een latere fase: zwellingen rond bek en ogen, gezwollen ogend aangezicht en waterig speeksel, kaas-achtige lucht uit keel. Ook overgeven, diarree en ademhalingsproblemen zijn mogelijk. Soms treden er ook infecties op aan de interne organen als lever, longen etc. Binnen vier dagen na infectie kan sterfte optreden.

Feiten over de ziekte

- Mogelijk de oudst bekende wildlife ziekte (keelaandoening beschreven in de valkerij rond 1500).
- Cosmopoliet; overal ter wereld vastgesteld, met name in relatie tot de verspreiding van de Rotsduif.
- Gastheren/ geïnfecteden: met name duifachtigen (primaire gastheer is de rotsduif). Daarnaast is de ziekte bij veel roofvogels en uilen aangetroffen. Ziekte is bij geforceerde experimenten ook bij enkele zangvogels aangeslagen, maar in het wild gebeurt dit zelden. Pas recent ook in het wild (2002 kentucky >200 vinken en mussen; 2005 en 2006: groenling, vink en mus in UK).

Sinds mei 2009 zijn er in Duitsland enkele duizenden dode groenlingen, vinken, goudvinken, eksters en enkele andere soorten gevonden. De schatting van NABU (BirdLife Partner) is dat er vele tienduizenden vogels reeds gedood zijn door de ziekte.

Waarschijnlijk betreft het nu een nieuwe stam van de eencellige.

Ziekte overdracht

Overdracht gaat op verschillende manieren:

1. Weer opraken van voer voor jongen (ouder-jong)
2. Opraken van voer als baltsritueel (partner-partner)
3. Geïnfectede vogels die als gevolg van keelinfectie moeite hebben met fourageren en zaad weer uitspugen/laten vallen > contaminatie (vochtig graan kan tot 5 dagen geïnfectede zijn)
4. Geïnfectede water (Tg kan 20min tot 5 uur in water overleven afhankelijk van zoutgraad)
5. Eten van geïnfectede prooien (met name roofvogels en uilen; dode duif tot 48 uur pathogeen)

Eén protozoa cell is theoretisch genoeg om ziek te maken (pathogene stam).

Sommige duiven ontwikkelen resistentie tegen de pathogene/virulente stammen doordat ze voorheen in aanraking zijn geweest met een milde vorm.

Gemiddeld 47% van de rotsduiven is drager van een Tg stam (n=5000 onderzochte duiven uit 17 landen).

Hoge temperatuur en lage regenval levert hogere percentages infectie, mogelijk doordat het aantal drinkplaatsen dan zeer beperkt is waar de besmetting zich concentreert. Ook blijft het virus bij hogere temperaturen langer buiten het lichaam in leven, wat de kans op besmetting vergroot.

Gevaar voor de mens

Er zijn geen aanwijzingen dat Tg overdraagbaar is op de mens.

Tg is in bepaalde gevallen in staat om kalkoenen te infecteren; het is heel zeldzaam bij kippen.

Effect op wilde vogel populaties

Hierover is nauwelijks iets bekend.

1950-1951: 50000-100000 dode treurduiven (VS Alabama eo.)

1988: 16.000 bandstaartduiven (VS California)

2001-2002: houtduif winterpopulatie Spanje: >2600 dode duiven (~15% van geschatte winterpopulatie, jaar daarop geen grote afname van aantallen). Mogelijk was er een relatie met bijvoeren van fazanten en ander jachtwild.

Berlijn regio: 80% van haviksnesten >1 jong Tg besmet (n=90 nesten; 269 jongen). 2 daarvan ook overleden.

Duiven zijn een belangrijke prooi voor haviken.

In 2005 en 2006 zijn in Engeland besmette vinkachtigen gevonden.

Behandeling

Behandeling van wilde vogels is vrijwel onmogelijk. Het is belangrijk om de overdracht zoveel mogelijk te voorkomen. Badjes/water/voerstations moeten goed worden schoon gehouden. 10% oplossing van bleekwater als schoonmaakmiddel; goed naspoelen en vervolgens goed laten drogen. Zaden moeten droog worden bewaard. Natte zaden op de voerplaats snel verwijderen.

Verspreiding van de ziekte

Na berichten uit Duitsland dat er in het tweede kwartaal van 2009 duizenden dode vogels zijn aangetroffen die gestorven zijn als gevolg van Tg-besmetting (vooral groenlingen en enkele andere soorten), druppelden in juli de eerste meldingen van verdachte gevallen in Nederland binnen. SOVON Vogelonderzoek Nederland legt alle

meldingen van dode vogels vast. Meldingen van dode vogels kunnen via vogelbescherming.nl en sovon.nl worden doorgegeven. Alterra onderzoekt enkele verdachte gevallen om de besmetting in ons land vast te stellen en het aantal geïnfecteerde vogelsoorten te bepalen.

Oproep

Hierbij de oproep aan iedereen om alle dode wilde vogels te melden op de [SOVON-site](#). Bij verdachte gevallen van *Trichomonas* besmetting deze doodsoorzaak aangeven en de verse dode vogels graag goed in plastic verpakt, in de koelkast bewaren. Deze willen we mogelijk nog laten onderzoeken.

Voerplaatsen bevinden zich dicht bij mensen en bovendien is er vaak een concentratie van vogels, waardoor zieke en dode vogels snel opvallen. Het is onwaarschijnlijk dat alle dode vogels die in Duitsland gevonden zijn, hun besmetting op voerplaatsen hebben opgelopen. Voerplaatsen kunnen wel een rol spelen bij de verspreiding van de ziekte, maar met de juiste maatregelen is deze rol waarschijnlijk beperkt. Bijvoeren blijft mogelijk, mits met een goede hygiëne op de voerplaats. Het is verstandig om na het schoonmaken van de voerplaats de handen goed te wassen voordat nieuw zaad wordt uitgestrooid, om besmetting via handen te voorkomen.

Omdat de ziekteverwekker het beste gedijt bij hoge temperaturen, is de verwachting dat in de herfst het aantal besmettingen zal afnemen en in de winter geheel zal stoppen. De overlevingskansen buiten het lichaam van een gastheer zijn dan namelijk nihil.

Onder groenlingen vallen nu de meeste slachtoffers. Deze soort komt in vrijwel geheel Europa voor. De Nederlandse broedvogels (50.000 – 100.000 broedparen) zijn voornamelijk standvogels. Ze broeden vooral in parkachtige bossen en verstedelijkte gebieden met uitgebreide groenvoorzieningen. In de winter is de soort ook in open gebieden te vinden, vaak in groepsverband. Doortrek vanuit andere landen vindt in lage aantallen plaats.

Er is op dit moment niets te zeggen over de mogelijke verspreiding van de ziekte in ons land en de gevolgen voor de populatie groenlingen.

De rol van de Nederlandse overheid

Monitoring van dode wilde dieren richt zich in ons land veelal op specifieke soortgroepen en/of ziektes (bijv. vogelgriep). Een goed monitoringssysteem als het gaat om het verzamelen van meldingen van dode wilde dieren en het laten onderzoeken op de doodsoorzaak bestaat echter niet. Vogelbescherming Nederland, SOVON Vogelonderzoek Nederland en Alterra Centre for Ecosystem Studies pleiten ervoor om snel een dergelijk systeem op te zetten. Naast verdieping van de kennis van ziektes moet dit systeem een alarmfunctie krijgen. Ziektes onder wilde dieren kunnen namelijk besmettelijk zijn voor de mens of voor (landbouw)huisdieren. Snelle signalering en actie is dan geboden.